

# Učiteljski Tovariš

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Slovenačko učiteljstvo. — Cerkevna in — svobodna šola. — Zmes. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

## Slovenačko učiteljstvo.\*)

Slovenačko je učiteljstvo prava dika svoga naprednoga i prosvjetnoga naroda. Ono živi za svoj narod, za njega žrtvuje i s njim se bori na svakom kulturnom i političkom polju. U toj borbi ono je tako žilavo i tako hrabro, kao nijedno medju južnim Slovenima. Čovjek, koji prati njegovu vitešku borbu, mora da mu s poštovanjem skida kapu.

Medju Slovencima Kranjac je upravo pun životne energije i odporne snage. U tom on nadmaša sve Slovence. Zato je kranjsko učiteljstvo prvo u toj borbi; zato ono nosi slovenačku učiteljsku zastavu; zato je Ljubljana glava i srce sve Slovenije. Zaista, dično je biti slovenačkim učiteljem! Slovenački su učitelji u svojoj većitoj borbi pravi junački Buri. Slovenačko je učiteljstvo vrlo obrazovano. Ono ima krasnu stručnu spremu i široko opšte obrazovanje. Ono je vrlo uglavljeno okretno i simpatično. Ono je vrlo puno života i vatre. Slovenačko učiteljstvo ima potpuni karakter odlične inteligencije! U slovenačkom učiteljstvu ima krasnih pedagoških, gospodarskih i drugih pisaca, ima pesnika i glasbenih vještaka. Slovenac je rođen pjevač. Pun je lirskoga života. A slovenačke su pjesme vanredno krasne i melodične. Pastir slovenački krasno pjeva kod stada, krasno pjeva žetelica i sav narod: ali kad se slovenački učitelji sa svojim krasnim učiteljicama sastanu na skupštini i prirede svečani koncerat, gdje pjevaju pojedine partije iz najlepših slovenskih opera, onda se čovjek diže u deveta nebesa. Lijepe su Slovenke. Obična Micka kadra je zašaliti i ozbiljna čovjeka. To je braći Srbima dobro poznato. Ali nijeste braćo vidjeli slike krasnih, dražestnih i elegantnih učiteljica na koncertu? Službuju mnoge zabitnim mjestima, a kad ih gledam, kao da su odgajene u Parizu. Krasno je i dično što izmedju Slovenačkih učitelja i učiteljica vlada jedinstvo. To je jedan duh, jedno tijelo. Slovenačke se učiteljice ne tudje od učitelja i ne drže se kao, da su one nešto više, bolje i finije od učitelja. One

smatraju učitelja kao svoga druga i zaštitnika. To je krasno, a to podaje učiteljstvu ugled i moralne snage. To pokazuje učiteljsku zrelost.

Ali još ima nešto ljepše u slovenačkom učiteljstvu. Ono ujedno stoji u svakoj zgodi i nezgodi uza svoj narod. Ono je patriotsko i liberalno, kao što mu je i narod. Ono sa svojim narodom pjeva i plače. Slovenačko učiteljstvo svom dušom radi za prosvjetu, slobodu i blagostanje naroda. Slovenački narod stoji na udaru i na opasnu mjestu. Kruti Njemac navaljuje na njega sa svojom germanizacijom i radi mu i dan i noć o glavu. Srbija je podaleko od Nijemca, ali osjeti ji ona, što je njegova gospodarska politika i zna, što su njemački zagrgljaji, pa može shvatiti, što je Slovencu prvi komšija pohlepan German. Slovenačko učiteljstvo stoji vidno na straži i čuva granicu od toga najvećega dušmanina Slovenstva. Slovenačko je učiteljstvo u školi i u narodu pravi apostol prosvjete a na političkom polju hrabar i neustrašiv vojnik. Ono je u vječitom radu i borbi, pa za to i jest tako živo agilno i napredno; zato ga i slovenski narod štuje više nego i koji staliž. Istina, slovenačko učiteljstvo ne grije zato sunce sa vladinih visina, nego ga bije led, ali što ga više bije i prekiva, to ono ispod čekića izlazi tvrde i čišće. Ona zna, da bez žrtava nema spasenja. Slovenačko učiteljstvo je danas u različnoj vatri prokušano zlato. Slovenačko je učiteljstvo jaka vojska, jer je dobro organizovano. U njemu vlada duh jedinstva. Ono je jak organizam, koji ima sve uvjete za napredak života. Udruženo je u mnoga učiteljska društva, koja vrlo često obdržavaju svoje skupštine, na kojima živo, s ljubavlju i sa zanosom razpravljaju različna pitanja. Za nehajstvo i nemarnost društvenih članova tu se ni ne zna. Sva su učiteljska društva udružena u „Udruženju učiteljskih društava“.

Slovenačko učiteljstvo ima dva svoja lista „Učiteljski tovariš“ (učit. drug) i „Popotnik“. Prvi je školsko politički list, a drugi donosi pedagoške članke i razprave. Medju južnim Slavenima nema lista, koji bi učiteljske interese tako odločno i tako neustrašivo branijo, kao „Učit. tovariš“. Ta list bori se na život i smrt sa klerikalcima, koji su krvni neprijatelji modernoj i naprednoj slovenačkoj školi, koji bune narod protiv učiteljstva i to, toj školi, govorođi, da je ona „prokletstvo za slovenski narod“; koji radi o tom, da slov. narod čami u tmini i neznanju, pa da ga lakše iz dvoje i nad njim gospodare. Šimon Gregorčič je

\*) Ta članek smo posneli iz srbskega „Učitelja“, glasila „Udruženja učiteljskih društava“, ki izhaja v Belemgradu. V tem smislu je pisal lansko leto o naprednem slovenskem učiteljstvu tudi vrli zagrebški „Napredak“. Da so češki listi tudi polni hvale o stremljenju in delovanju naprednega slovenskega učiteljstva, to je znano. Taka priznanja so najlepši dokaz, da hodi napredno slovensko učiteljstvo po pravem potu. Torej, tovariši in tovarišice, le po tem potu — naprej!

najbolji živeći slovenski pesnik, a izanj stoji Aškerc. Oba su sveštenika. To su ljudi zlatna srca i visoka dika: dika slovenske književnosti, ali ih popovi progone i žigošu kao kake prokletnike. Medju starijim sveštenicima ima plemenitih ljudi, kojima svaka čast.

Slovenoci podijeljeni su u dva politička tabora, u liberalce i klerikalce. Što god je naprednijih i boljih elementa, svi su naprednjaci. Slovenski je liberalizam čist, a nije onaj, kojim se okrinkaše Čivuti i pod kojim oni hode, da zavladaju svjetom. Uz tu stranku stoji slovenačko učiteljstvo, osim nekoliko učiteljica tercijalka i nekoliko servilnih i preživjelih učitelja.

Tako žestoko i tako časno nije se slovenačko učiteljstvo borilo za sreću svoga naroda, za sreću svoju i za napredak svoje škole, kao što godine 1900. Nitko ne može da brani i zastupa interese škole i učiteljstva kao učitelj. Zato je slovensko učiteljstvo tražilo, da se za zastupnika na državnom saboru izabere jedan učitelj. Narod odnosno napredno narodna stranka, tu je želji rado prihvatila, te za petu kuriju kandidirala Luku Jelencu, učitelja osn. škole u Ljubljani. Luka Jelenc je načelnik „Učiteljskog udruženja“, dalje starešina i vodja slovenskoga učiteljstva.

Sad je red, da koju kažemo, kako je nastala ta strašna borba između popova i naroda, uz koji stoji učiteljstvo. Nema mnogo godina, što medju slovenskim liberalcima i klerikalcima nastao žestok boj. Pre toga živio je slovenečki pop i svetovnjak u slozi. Ali sjeme nesloge posijaše neki fanatični mladi popovi, kojima je Rim više, nego spas njihove domovine. Oni su radili oko toga, da ugnjetu svetovnjake, da ih skuće u svoj jaram i dobiju pod svoju vlast. Od svetovnjaka oni hoće slijepu pokornost, kako u svim svjetovnim stvarima, tako i u politici. Popovi hoće, da im je narod roblje brez svijesti i prava. Oni hoće, da skuće pod svoju vlast i školu, i nauku, i umjetnost, i obitelj, sve. Njima se hoće i vladanja i gospodaranja nad svima. To je politika i prosvjetna ideja slovenačkih klerikalaca.

Nema pobožnjega naroda nego što je slovenački. Malo ne na svakom brežuljku vidite krasnu crkvu, na svakom raskršću krst. Sve to podigoše krvavi žuljevi slovenačkoga seljaka. Crkve su pune naroda, a popovi grde narod, grde školu i učiteljstvo vičući da vjera propada. Mladi popovi, ti pravi jezuite, viču u crkvama na školu i učiteljstvo, govore da su učitelji brezverci, bezbožci, moralne propalice i da će liberalci skinuti s oltara sveće, a na njihovo mjesto postaviti „gole babe“, a sami žive samo za svoj trbuh i do zla Boga razkalašno. Ali sve, što ima morala i zdrava razuma, protiv je trbušara i tminara. Ti inkvizitorji popovski oskvrniše crkve svojim bogumrskim psovkama na narod i učiteljstvo.

Njima je vera i crkva samo sredstvo za njihove sebična svrhe. Narod je proti njima silno ogorčen. Nije čudo, što su se već cela sela dizala, da predju u pravoslavje. Nedavno prešla su dva sela u uniatsku veru. „Učiteljski Tovariš“ doneo je već sedam uvodnih članaka pod natpisom: „Svi na krov“. U tim gorućim člancima poziva se učiteljstvo u izbornu borbu proti klerikalcima. U 34. broju toga lista piše u ostalom: „Trpljenja, muke i tlake siti smo do grla. U boj ide učiteljstvo sa svom silom i to za kandidate, koji su skloni školi i učiteljstvu. Klerikalni zmaj napreduje i hoće, da nas proguta. On hoće da prožlepe nas i našu školu, koja stoji na slobodnu tlu. Naša je dakle dužnost, da se odupremo sa svom

silom, da klerikalnoga zmaja strmoglavimo. Učiteljstvo mora u boj. Pokažimo sada, da se ne damo više voditi za nos. Do sad smo bili sluge. Bili smo prekrotki i prestrpljivi. Radilo se s nama, kao s ovcama. — Učiteljstvo neka se u izbornom boju organizuje. Svako okružje neka snuje svoj okružni odbor ili komitet. Učiteljska društva neka se tim ne bave, jer bi tim prekoračila svoj delokrug. To je dakle privatna stvar, pa nam se ne može zabraniti. Ti odbori imali bi agitirati u prilog kandidata, koji su prijazni učiteljstvu i školi . . . Dakle u boj za pravdu. Bori ćemo se za prosvetu i napredak naroda, za svoja prava, i to ne u školu, nego izvan škole. Izvan škole hoćemo da politički delimo, a pobjeda će biti naša.“

Dan 12. decembra 1900. bio je izbor za V. kuriju. Učitelj Luka Jelenc borio se je proti klerikalnomu kandidatu. Boj je bio strašan. Klerikalci digoše proti čedomu i golorukomu Jelencu kuku i motiku. Kupovahu glasove, zastrašivahu i varahu narod. Vario se je gulaž i prolivalo vino. Liberalna stranka nije ničim demoralizovala naroda, nego ga je učila i otvarala oči. U bijeloj Ljubljani. gde je narod najsvesniji, gde ipak stoluje vladika, pobjedio je Jelenc. Jelenc je pobjedio i drugde, dobio je svega 11.812 glasova, ali većine ipak nema. Moralna je pobjeda svakako njegova. Slovenačke se učiteljstvo može tim ponositi. Početak je dobar. Što nije sada, biće doskora. Slovenačko učiteljstvo može veselo zapevati svoju narodnu davoriju: „Napred zastava slave, na boj junačka kri!“

Mi na svem tom čestitamo braću slovenskim učiteljima i učiteljicama, a njihov nas primer oduševljava i sokoli za našu borbu.

## Cerkvena in — svobodna šola.

### II.

(Dalje).

Sedanje svobodne šole (menim vse: nižje, srednje in visoke) razširjajo vsaj pravo znanstvo, če že drugega vpliva nočete pripoznati, a kaj je bilo znanstvo pod hi-rarhičnim nadzorstvom, jasno kaže primer iz dobe, ko je sv. Teologia kraljevala vedam. Scherr in tudi Kolb in Hellwald pišejo o tem: „Es waltete die Scholastik. Länger als 400 Jahre dauerte das meist sinnlose Gezank der sogenannten scholastischen Philosophie.“ (!) Prepirlali so se o najbolj bedastih vprašanjih, kar pa dandanes radi n-ravnosti ne smemo navesti. To je bila najvišja modrost, da so se pečali s takimi norostmi, in to so imenovali filozofijo! „Man hatte sich von jener hochentwickelten Cultur, welche christliche Barbaren in Italien zerstörten, weit, weit entfernt! Dahin war also die Menschheit nach tausendjähriger Priesterherrschaft gebracht!“

V stolnem kapitelnu v Remsigu je shranjenih mnogo listin o nekdanjih samostanih v bavarski Pfalzi, pa v nobenej ni najti, da bi se bili redovniki količkaj posvečevali v korist in blaginjo narodovo, pač pa je na vsakej strani natanko zapisano, koliko gosek, kur in jajec, prav posebej pa še koliko veder vina in koliko stotin tolstih kapunov mora „das tributpflichtige (!) Land“ temu in temu samostanu na leto oddati.

Da, bili so posamezni redovniki-učenjaki, pa ti so bili le redki. Baš ti so bridko trpeli in morali občutiti vso grenkost duha morečih samostanskih naredeb, mnogim tem možem so njih redovniški sodrugi zagrenili vse živ-

ljenje s svojo bornirano nabožnostjo in s svojim fanatizmom. Rad bi podal obširen življenjepis frančiškana Bacon Rogerja, ker osvetljuje samostanske razmere v pravej luči, a članek mi je itak že narastel. Narodil se je Bacon l. 1214 v Ilchestru, umrl je 11. rožnika 1294 (1292) v Osefordu in je bil pač najbolj razsvetljen duh tedanjega časa. Vstopil je v samostan, ker so ga k temu prisilile razmere, a temelja njegovi učenosti mu ni podalo redovništvo, temveč se ima za isto zahvaliti vsveteli vedi Mohamedancev v Španiji. V samostanu so ga le preganjali radi njegove znanstvene gorečnosti, obdolžili so ga čarovništva, vrgli v ječo ter mu prepovedali pisati. Enako se je godilo tudi Petru Abelardu (1079—1142), ker je hotel spojiti vero in filozofijo. Vse svoje spise je moral zažgati ter bežati, da ga niso fanatični menihi usmrtili. To pa nista poedina slučaja, temveč enako se je godilo vsem mislečim glavam. Omenim le še Galileija Galileo, slovečega italijanskega fizika in astronoma, katerega je naduta omejenost in samostanska zavist izročila inkviziciji, da so ga mučili in zaprli, ker je zagovarjal in dokazoval Kopernikov sistem.

In ali so današnji duhovniki in redovniki — z malimi izjemami — bolji? Ali ne preganjajo vsako napredno misel in ali ne stavijo vseh — tudi celo stanovskih tovarišev — na pranger, jih blatijo ter jim kradejo poštenje in čast, le ker se nočejo slepo pokoravati njih naduti omejenosti ter ne trobijo v njih sebični rog?! Katere knjige so danes na indeksu?! Kakšne knjige imajo naši fanatični nazadnjaki v svojih knjižnicah? Pravljice o „čudežih“ in nič kot čudežne pravljice in po vrhn še kak letnik „Rimskega katolika“! V samostanih so jim še celo mohorške knjige preposvetne; naročeni so sicer radi lepšega na nje, a kdo jih čita? Klasičen je izrek nune prednice vedoželjne učenki, ki je rada čitala: „Ali ti kdaj vidiš kako sestro čitati drugo knjigo, razun molitvene? . . .“ Povsem značilno je, da so se Galilejeve knjige črtale iz indeksa še do leta 1835!

V mesecu juliju 1858 (!) je povedal vladni predsednik Avgust Keller interesantno istino, da so našli ob odstranitvi velikanskega samostana Muri v samostanskih računih 800 frankov za „Hühnerfutter“, kar poleg pa le 8 frankov izdatkov za knjižnico. Lahko se je torej klerikalna pamet tako vzredila, da hoče imeti dandanes patent do vse modrosti!!

Kar pravi Kolb o srednjeveških samostanih (glej zgorajšnji citat!), da so „ . . . jene beklagenswerte Menge vermittelt Benützung von Mirakeln, Wundercuren und Heiligenbildchen . . .“ izkoriščali, velja žal še tudi dandanes. Katere dežele so najbolj uboge, če ne iste, ki imajo največ redovnikov?! V Španiji, Italiji in tudi v Belgiji imajo cerkvene šole, in v teh deželah se gotovo med in mleko cedi. Kdor ne verjame, na pranger z njim! — Pa ni nam treba hoditi v neavstrijske dežele, imamo doma dovolj primerov. Tirolska, ta blažena klerikalna dežela, plačuje šestkrat manj davka nego bogata Češka, a ima pa zato šestkrat več redovnikov in redovnic nego ta. V istini pa ne plačuje mala Tirolska nič manj davka nego velika Češka, ker tirolske „dragonade“ tudi ne žive zgolj od „božje štime“. Okrog hodijo „Sammelpatri“, ki dajejo ljudem za „majhno nagrado“ svete podobice in in blagoslovljeno zrezano slamo (!), katero kmetje trosijo po hlevih, skednjih itd., kar prinese baje srečo. — Francoski Asumcijonisti so gotovo take blagoslovljene slame po svojih blagajnah natrosili, ker so se jim tako s franki

in zlati napolnile. — V Galiciji so si lani bili izmislili svete podobice iz oblatov, katere baje utesijo glad (seveda, če se jih par *kg* poje!). Tudi po Slovenskem romajo okrog „Sammelpatri“ in „Sammelschwestern“. Seveda, če potrka usmiljeni brat na vrata, mu dam tudi jaz rad svoj obulus, a druga je pri redovnikih in redovnicah, ki se ne ukvarjajo z nikakim pravim poslom. Predlanskem sem bil nekoč priča takej beračiji. Prišli sta dve redovnici, (če hočete, klerikalni gospodje, vam lahko navedem samostan, iz katerega sta bili), razdelili sta med domače nekoliko podobice ter pričeli javkati, kako se jim slabo godi, da morajo „sestre“ grenko kavo piti, ker baje ne zmorejo sladkorja itd. Usmiljena gospodinja jima je koj nasula ječmena (za kavo) in moke ter jima je dala še jajec in kepo zabele za „božji lon“, ko sta ji nasvetovali neko „mažo“ za bolno dete in za na pol crknjeno prase. Nuni sta se „cifrado“ zahvalili in spravili vse na voziček, ki jima ga je pomagal voziti najet deček. „Maža ni nič pomagala, prase se je koj drugi dan stegnilo, a ubogo otroče se je mučilo par tednov brez potrebe dalje. Ko maža le ni pomagala, nesli so dete vendar le k zdravniku, ki ga je tudi kmalu ozdravil.

Bodi dovolj za danes! Gosp. „neučitelj in vendar učitelj“ in vi vsi klevetniki svobodne šole in svobodnega učiteljstva, ali si želite takih redovnikov učiteljev?! Če, svobodno vam; a ni treba, da bi moral biti prerok, lahko vas zagotovim, da se vam zastonj sline cede. Če tudi pride danes ali jutri reakcija, tako nizko ne pade več človeštvo z lestve prosvete, da bi se vam izpolnile vaše „srčne želje“, po katerih se vam tako „čeljusta“, ker delo svobodne šole in svobodnega učiteljstva je v teh par desetletjih pognalo že močnejše korenine in lepše mladike nego delo vseh redovniških učiteljev prej v sto in stoletjih.

Hočete li francoske Asumcijoniste pri nas naseliti, da si bodo polnili blagajne s krvavimi žulji našega siromašnega naroda; hočete li pri nas odpreti vrata raznim kongregacijam, ker jih drugod pode čez prag radi njih korupcij, lakomnosti po denarju in po posvetnem blagu?! Baš sedaj bije Francija hud boj zoper petične kongregacije, ki narod izsesavajo in gromadijo milijone frankov v svojih blagajnah, a po svojih šolah pa zastrupljajo mladino vseh krogov s svojimi izdajalskimi nazori. Upam, da nam naš vrli „U. T.“ še natančneje poroča o tem boju, ker je važen in poučljiv i za nas več kot v enem oziru.

Klerikalci se ponajajo, da je današnja kultura rezultat njihove modrosti! Reveži, hodite rakom žvižgat s svojo modrostjo!! Dobre kulturne zgodovine nam je treba in kmalu bode izpoznal vsakdo, ki še sedaj koketira z njimi, da so to njegovi najhujši sovragi.

Ti pa, napredni učitelj (ica), kvišku glavo, deluj po svoji vesti in zmožnosti, in čeravno si le „poluizobražen“ in o tebi „niti možno misliti ni, da bi se posvetil v svojih prostih urah kakemu idealnemu poslu v korist narodne blaginje“, vendar se ti ni treba skrivati pred „učenjaki“ redovniki-učitelji. Tudi o nas veljajo besede, ki jih je zgovoril Madžar o svojej domovini, namreč:

„Svobodnega učiteljstva ni bilo, svobodno učiteljstvo bode!“

## Zmes.

XXV.

Večkrat so klerikalci v svoji zlobnosti napadali slovensko napredno učiteljstvo, da je mednarodno, ker bi ga s tem radi očrnilo pri nerazsodni masi naroda. Znamenja in dokazi pa se vsak dan množe, da so le klerikalci brezdomovinci, katerim je narodnost deveta briga, prozoren plašč, s katerim hočejo zagrinjati svoje sebične namene. Zgledi so: Uradovanje župnijskih uradov brez malo izjem je nemško. Duhovnik Bratkovič je tožil tovariša po nemškem protestantovskem odvetniku. Tržaški škof je označil občevalni jezik — laški. Kardinal Missia je imel ob cesarjevem prihodu v Gorico laški napis na svoji palači. Novomeškega prošta Elberta so volili vsi nemški volilci. Ako si vprašal liberalnega Nemca, zakaj je volil klerikalca, odgovoril je, e, Nemec je, če tudi klerikalen. Če si vprašal klerikalnega Slovenca, zakaj voli Nemca Elberta, odgovoril je, e, klerikalec je, če tudi nemški. In takih dokazov bi lahko navedli še mnogo.

„Gorica“ prinesla je celo serijo imenitnih člankov pod še imenitnejšim naslovom „Majhna reč — velika reč“, ki živo spominja na „majhno reč“ nekega nunca. Tu je dokazovala, da je oblast od Boga, zato se ne sme vlada napadati, če tudi krvavi život pod udarci njenega biča; proti vladi se ne smeš bojevati tudi takrat, ko z nami postopa poniževalno.\*) Ali niso to politični slepiči? Vsak, kdor še ima zdrave možgane, vidi, kako nečuvstvo zatira vlada Jugoslovane. Tem vladnim klečeplazcem je narodnost le „majhna reč“, nam naprednjakom pa ostane vedno — „velika reč“.

Nesramni pa so še napadi „Norice“ na učiteljstvo, katero poučuje, kako naj poučuje in vzgaja mladino v dobre ljudi, zveste državljane in verne kristjane, potem pa očita učiteljem, da hodijo iz šole v gostilno, kjer so kakor doma, da ne gledajo na obnašanje mladine, ampak da jih tam še poučujejo duhovnike zasramovalnih pesmi itd. ter da s tem pripravljajo v državi pot anarhizmu in nazadnje revoluciji. Tako lažnjivo in obrekovalno pisarjenje je časnikarsko lopovstvo — falotstvo! Gorje učitelju, kateremu bi se dokazalo, da ne izpolnjuje svojih dolžnosti ali celo mladino zapeljuje. V 24 urah ležala bi ovadba pri šolski oblasti. Goriški tovariši! Zdaj vidite, kako ljubeznive prijatelje imate v pristaših Gredolčičeve stranke.

Naš marljivi tovariš Kostanjevec je izdal krasno knjigo „Iz knjige življenja“, na katero smo lahko vsi ponosni. „Slov. Narod“ je v 11. št. prinesel laskavo kritiko, kjer pravi med drugim: „Jos. Kostanjevec je član tistega stanu, ki nam je dal največ in najboljših delavcev na kulturnem polju, član tistega stanu, iz katerega je izšlo največ prvoboriteljev za slovensko prosveto. — Kostanjevec je ljudski učitelj“. Tovariši, sezite pridno po lepi knjigi in pokažite s tem svoje priznanje tovarišu — leposlovcu!

Voditelja štajerskih jungovcev, tovariša Horvatek in Killer zadela je ostra kazen. S 1. mal. travnom sta predstavljena v štajersko Sibirijo — vzhodno Štajersko in

sicer Horvatek iz 1. plač. razreda v 3. v Nuterrohr pri Hartbergu, Killer pa v Paldau. Tovariša Stand in Otter sta bila že prej v dotični okraj prestavljena. Ako bode šlo tako naprej, lahko v kratkem ustanovijo društvo „der Gemassregelten“. V „steir. Schul- und Lehrerzeitung“ piše Killer o tem: „Ein ominöser Tag, wo man die Narren gerne zum besten hält. Fast scheint es mir, dass College H. und ich solche Aprilnarren gewesen seien. Wir liessen uns zum besten halten von der ehrlichen Absicht, das erreichen zu helfen, was allen Lehrern, was der Schule frommt; wir machten uns der Narrheit schuldig, auf die Mitwirkung aller Collegen zu rechnen; wir liessen uns in den April schicken — für andere“. Ker ima Horvatek okoli 500 gld. na leto škode, se zanj nabirajo prstovoljni doneski. Kako velikanske zasluge ima H. za regulacijo učiteljskih plač, je pač vsakemu znano. Brez znane velikega zborovanja o Binkošti v Gradcu bi vsa stvar zaspala. Ali ga bodo tovariši zapustili zdaj, ko mora za nje trpeti sam? To bi bila grda nehvaležnost! Pošljite torej njemu ali uredništvu „Steir. Schul- und Lehrer-Zeitung“ vsak vsaj nekaj kron. To zahteva stanovska dolžnost in ponos! Ako pade v boju vojak ranjen, tedaj mu zdravijo njegove rane; storite isto H., ki je tudi v boju padel — za vas učitelje.

Rešetar I.

## Dopisi.

## Kranjsko.

**Iz idrijskega okraja.** „So pa že drugačni narodni delavci in delavke naši „Slomškarji in Slomškarice“. — Heil!! („Slovenec“ št. 44.) G. urednik! Te besede so me tako navdušile, da Vam takoj opišem delovanje teh „Slomškarjev“ in „Slomškaric“. Z velikim hruščem in bobnanjem — vabila so se celo poslala v Gorico — se je ustanovila I. podružnica „Slomšekove zveze“ v Idriji. Idrija je znamenito mesto. Sluje po celem svetu. Kot znamenitost je v Idriji to, da se nakoplje v Idriji vsako leto prav mnogo živega srebra, da je Idrija domena socijalne demokracije in da imajo tamošnji „Nemci“ svojo kazino. V imeniku kazinskem se pa nahaja tudi ime odbornika I. V. in odbornice J. . . gg. I. podružnice „Slomšekove zveze“. — Da se pa idrijske „Nemce“ še bolj spodbode k vspešnejšemu delovanju, priredili so znani ljubljanski „Los von Rom“-ovci dne 8.—9. grudna pret. leta izlet v Idrijo. Ko je o tem prihodu zvedel drugi odbornik „Slomšekove“ podružnice „der deutsche Lehrer“ — to ime nosi od tega časa v Idriji — A. Š., pristopil je takoj h kazinske družbi, kot „der dritte im Bunde“. Oh! g. urednik! to Vam je bilo navdušenje oni večer. „Wir Deutsche“ in „Wir Deutsche“ se je glasilo nešteto krat po kazinski dvorani, ko so si prisegali večno zvestobo „Los von Rom“-ovci in „Slomškarji“. Ubogi Slomšek! ne tega nisi zaslužil; pa odpusti jim, vsaj je Tvoje srce znalo odpuščati in moli za nje.

In navdušenje je prikipelo šele do vrhunca, ko se je zavrtela po gladkih parketih brhka odbornica J—gg — slučajno je bil pa takrat advent in vrhutega še sveto leto — na obrazih pobožnjakov J. V. in A. Š. se je bralo pravo pravcato nebeško veselje. Seveda, to je bilo vse v čast božjo! Heil! Heil! — Odbornica J—gg se je na tem

\*) Župnik in katehet v Sonnenbergu, pater Jože Kindermann, je v šoli zaničljivo govoril o cesarju Jožefu II., ker je nepotrebne samostane odpravil. Pri okrožnem sodišču je bil radi žalitve člana cesarske hiše obsojen na tri mesece ječe. Ali cesar Jožef II. ni bil od Boga postavljena oblast?

prepotrebno shodu tako navdušila, da je pri ljudskem štetju v popisno polo vpisala kot občevalni jezik onega, ki ga je govoril sam Votan, ko je še polegal po medvedjih kožah — namreč „deutsch“. Heil! Franel!

G. urednik! Heil! Vam li zadostuje to? Ne vem če bode s tem že zadovoljni? Pa — za danes naj bo, prihodnjic mogoče še kaj, a pričakovati moram, kaj porече prijatelj „Slovenec“ in kako kazni zaukaže „Ober-slomškar“ Frane; po vzgled gre lahko kar na Kitajsko — Waldersee-ja lahko posnema, „glave dol“ ali pa „popkarco“ v trebuh. — Toda pozabil bi bil skoraj še nekaj. I. „slomškova“ podružnica šteje baje že 17 pravih in 13 podpornih udov — vsaj tako je bilo brati v „Slovencu“. In li veste g. urednik, kako se nabira pri tej podružnici ude? Na prav originalen način. V obližji Idrije, tam kjer se prične navzdol iti, deluje na enorazrednici naša vrla koleginja. G. župnik, kot znan kavalir, vpiše to revo v podružnico — brez njene vednosti — in seveda tudi plača za njo. Ta kavalir je pa tudi izdal parolo, da mora pridobiti — mogoče na enak način — še enega našega tovariša, čegar ime se večkrat nahaja v drugi Brinarjevi povesti mladinske knjižnice.

Heil! Heil! Heil! prijatelja „Slovenec“ in „Slov. učitelj“. Heil! I. podružnica „Slomšekove“ zveze“.

### Štajersko.

**Prezgodaj je še?** Pri zadnjem zborovanju našega društva menili so nekateri tovariši, da še sedaj ni čas snovati „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“. Ker bi taki počasneži, če jih je tudi drugod še kaj, to tako lepo pričeto in skrajno potrebno organizacijo lahko znatno ovirali, treba je pojasnila in v to svrhu hočem torej tudi jaz dve tri izpregovoriti.

Poglejmo naše stališče v sedanji naši organizaciji, osobito v „Lehrerbundu“, ki je za štajersko učiteljstvo res že marsikaj dosegel. — Narodnostni boj zašel je tudi tja in ne odpravi ga od tam nobena sila več. Nemci hočejo imeti svojo zvezo, oni hočejo kot celota stopiti v svoj „Deutsch-östr. Lehrerbund“, a naše družbe bi se radi iznebili.

Naj li mi ostanemo zaslepljeni v naših okrajnih društvih, ali naj čakamo, da se organizacija „die Jungen“ razvije po vsej deželi? Ste li pregledali nasvet učit. društva za graško okolico? Se li tam ne tirja zveza slov. učiteljstva? Je li drugačen skupen nastop vsega štajerskega učiteljstva sploh mogoč?

Pa tudi naša in našega naroda čast tirja, da tvorimo v naši deželni organizaciji slovenski učitelji posebno skupino. Kdo bi bil pri Lehrerbundu naš narodni čut tolikokrat žalil, ko bi bili mi že od nekdaj organizovani! Nemci so poznali našo razkisanost, zato se nas niso bali pa nas tudi niso upoštevali.

Oni so vedno mislili, da nam izkazujejo posebno čast in izredne dobrote, ako vstrajajo z nami v „Lehrerbundu“, bili smo jim k večjemu „ein nothwendiges Uebel“, nikdar pa ne ž njimi enakovredni del organizacije.

Kaj smo pa mi tej organizaciji do sedaj koristili? Plačevali smo letni prispevek, kupovali društveno glasilo, podpisavali peticije, pošiljali svoje zastopnike k shodom in zborom — drugega nič. **Nikdar se ni ukrenilo nič važnega ne za nas, ne za nemške tovariše vsled naše inicijative.** Vse, kar je do sedaj „Lehrerbund“

storil, povzročili so nemški tovariši, dočim smo bili mi večinoma le pasivna štafaža.

Je li to častno za nas? Se li moremo pritoževati, če nam nemški tovariši predbacivajo, da smo „minderwertig“? Bi li bilo tudi tedaj tako, ko bi se mi združili že pred leti v posebno celoto?

Kako je pa doma? Je li naša stanovska zavest že dovolj probujena? So že vse naše moči na braniku? Že shvatajo vsi tovariši važnost svoje naloge v šoli in zunaj šole? Kako se rešujejo pri nas doma vprašanja o povzdigi našega stanu? Li ne drži večina nas rok križem ter se izgovarja: „Alles Gute kommt von oben“, ali pa uganja pravo „Kirchthumpolitik“? Li naj vedno tako ostane, se li hočemo za vedno umakniti iz bojišča, kjer se zavedni tovariši naši hlabro in neustrašeno boré za stanovski in šolski napredek?

Tovariši, premislite vse to in vprašajte se, kje se naj taka vprašanja rešujejo? Mar li v naših majhnih okrajnih društvih, kjer se nas zbere po 20—30, ako je ugodno vreme? Ali v klubih „Jungovcev“, kjer se jih zbira še mnogo manje? Morebiti pri „Lehrerbundu“, ki pri nas niti zborovati ne sme, ali pa pri „Zavezi“, ki zboruje le vsako tretje ali četrto leto v naših krajih?

Nemški tovariši krepili so svojo zavednost lahko pri zborovanjih „Lehrerbunda“ in drugih večjih društev, a mi do sedaj nismo imeli organizacije, ki bi nas družila v večjem številu, od tod ta razlika.

Bodimo iskreni proti samim sebi!

Kdor ima oči in srce za naša stremjenja, mora spoznati, da tvori slovensko štajersko učiteljstvo posebno skupino, ki mora imeti svojo organizacijo, ako hoče v splošni stanovski organizaciji dostojno nastopiti.

Ono mora imeti svojo organizacijo, če si hoče priboriti v družabnem življenju primeren ugled, imeti jo mora, če hoče pridobiti šoli in napredku novih prijateljev, imeti jo mora, če noče, da mu klerikalni zmaj ne podkoplje tal.

„Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ nastopila bo lahko povsod, ona nas bo kazala v pravi luči, z njo se bo cenila naša moč. Ona postane lahko skala, ob katero bodo zaman pluskali klerikalni valovi, ona bo ognjišče, ki bo širilo ljubezen do napredka tudi med prostim narodom, ona bo lahko odbijala neosnovane napade na naš stan, ona nas bo bodrila k vztrajnosti.

Tovariši, li ne čutite, da se nam naglo bliža hud boj? Gorje nam, ako nas najde nepripravljene, gorje nam, ako se bo izbojeval brez nas in zoper nas!

Tovariši, premislite vse to in videli bode, da nam teče že dvanajsta ura!

Na delo tedaj, ker resni so dnevi!

**Iz Središča.** (Odgovor g. — m — u na njegovo „Nar. pesem v šolo!“ v 7. šte. „Učit. Tov.“)

„Kdor se s kakim proizvodom prikaže v javnosti, mora biti pripravljen, da se v dot. duševnem izdelku tudi javno govori ali kritikuje, bodisi, da je dot. kritika potem ugodna ali neugodna. Ako ne moreš prenesti kritike, pa pusti pisateljevanje . . .“

Te resnične besede, katere je napisal svoječasno odličen slovenski list, sem si globoko vtisnil v spomin že takrat, ko sem l. 1889. stopil prvič v javnost s skromnim svojim delcem „Stariši, podpirajte šole!“

V teku svojega 12letnega pisateljevanja so imeli opraviti z mojimi poedinimi delci že razni ocenjevatelji:

hvalili so me, pa tudi grajali, vse povprek, kakor je to že navada pri takih rečeh; kar enemu ugaja, to zopet drugemu ni všeč — vsem ljudem ni ustreči. Graja me torej nikdar ni Bogve kako neprijetno dirnila, in to temmanj, ker vem, da se našega uma drži zmotljivost skoro tako, kakor senca telesa; celo največji učejak ne ve in ne zna vsega.

Razni kritiki so torej že pisali ocene o mojih publikacijah, a da bi kedo izrekel o kaki moji knjižici sodbo, še predno je ista zagledala luč sveta, da bi kedo ocenjeval moje zmožnosti, še predno je imel pred seboj plod mojega dela, tega do najnovejšega časa še nisem doživel. No, tovariš g. — m — me je pred kratkim poučil, da se nahajajo i taki kritiki, ki iz gole neprijaznosti in osebne mržnje do pisatelja\*) vidijo v duhu že naprej razne pomanjkljivosti v knjižici, katero je nje izdajatelj šele naznanil.

Že v svojem zadnjem dopisu sem dvomil, da bi imel g. — m — s svojim nasvetom res le čiste, dobre namene, brez vsake postranske nakane, dvomil sem, da bi mu res ne bilo celo nič za mojo osebo, nego zgolj le za stvar. Z zadnjim svojim dopisom pa me je g. — m — do cela prepričal, da me slutnja ni varala, in da temu tovarišu ni toliko za nar. pesmi, kolikor za mojo osebo, ob katero se je zopet nekoliko podrgnil.

V začetku svojega dopisa preobrača ljubeznivi moj nasprotnik sicer prav po farizejski oči, češ: „Te ljube osebnosti!“, a pri tem g. — m — ne pomisli, da je osebni le on, ker spravlja v svoj spis stvari, ki se vrte bolj okrog Kosija, kakor pa okrog zbirke narodnih napevov.

Da Vam je, g. — m — ščipanje in dreganje moje osebe glavna, pesemska zbirka pa le postranska stvar, je jasno razvidno že iz dejstva, da ste takoj v prvem svojem dopisu postavili oblastno novega izdajatelja nameravani pesmarici, češ: delo naj prevzame ta ali ta — kdor si bodi, le Kosi ne, ker . . . no, ker njegove osebe ne maram. Gradivo njegovo bi sicer utegnili biti rabljivo, zato takoj nov ukaz: Kosi pa naj izroči svojo zbirko temu veščaku, tako se vsaj na pesmarici ne bode „bliščalo“ ime one osebe, ki mi s svojim mišljenjem ne ugaja. Ali ni tako?

Nisem sicer vaju, da bi se hodilo okrog mene s kadilnico hvale in priznanja, a toliko obzirnosti bi pač po vsej pravici smel pričakovati od kolega, da bi v tej stvari svoj nasvet, če se mu je že zdel potreben, spravil v lepšo in dostojnejšo obliko. Ako bi Vam bilo, g. — m — v resnici le do tega, da svojih moči po nepotrebnem ne cepimo (Kdo je hoče cepiti? Jaz ne, ker sem za skupno delo!), in da se naši žepi ne praznijo preveč, lahko bi z lepo besedo dosegli svoj namen. Ali niste slišali, g. — m — na mariborskem učit. shodu Strmškovega govora? Ali si niste zapomnili onega mesta, ki govori o finem tonu, o učiteljevem jeziku in njegovi pisavi? Opozarjam Vas na 290. stran lansk. „Uč. Tov.“

(Konec prih.)

\*) Tega ne verujemo. Naš dopisnik ima gotovo pred očmi le stvar in najboljši namen, zato smo prepričani, da jo javno mnenje glede tega vprašanja na njegovi strani.

Uredn.

## Istra.

**Uredništvu „Slovenca“ v Ljubljani. Izprava k.\*)**  
Ni res, da sem jaz „zvezda voditeljica“ laniških italijanov, niti da so im zrasle peruti odkar im je slavna „junta“ milostno naklonila mene.

Ni res, da „mlademu srcu vcepljujem srd do katoliške cerkve in jezo do jezika, v katerem je začel izgovarjati sladko ime materino“ in da kar „ne poskušam pri starejših, da tembolj pri šolskih otrokih“.

Ni res, da se z šolskimi otroki poskušam pogovarjati italijansko, niti da med nje delim italijansko pisane knjige; niti da sem 2. decembra ali pa kateri drugi dan pozval javno otroke v šoli, da naj vstanejo iz svojih sedežev oni, ki so italijanske stranke“ potem ni res „da mi se je vzradostilo srce, ko so se tuji učenci oglasili, da so Italijani“.

Ni res, da jih sedaj bolj ljubim od drugih ampak je resnica, da sem v šoli postopal, da postopam in da bodem postopal z najskrupuloznejšo nepristranostjo proti vsakemu učencu.

Ni res, da v Lanišču „otroci imajo šolsko izpoved v osmini presvet. imena Jezusovega“ ker to ne izhaja iz nobenega šolskega izpisa a da bi to bila resnica gosp. veroučitelj Lad. Tonković na moje povabilo dne 29. novembra 1900 v domačej učitelj. konferenci, da odloči edan dan za sv. izpoved šolskih otrok in to za prvokrat za šol. leto 1900/01, ne bi bil pismeno naznanil z lastno-ročnim podpisom „da gosp. župni upravitelj ni še odločil dan za sv. izpoved šolskih otrok“ ampak bil bi rekel „izpoved bode bila kroz osmino presvet. imena Jezusovega“ a to bi bilo za to leto med 20.—27. Januara.

Ni res, da je letos bil za šolsko izpoved določen torek v osmini, ampak je res, da je v nedeljo 20. Januara župni upravitelj oznanil v cerkvi pred oltarom, da v torek ne bodo imeli otroci šole, ker bode v torek popoldan izpoved za šolske otroke. Jaz kakor voditelj šole nisem nič od tega vedel, a moral bi bil vedeti, ker ministrska naredba od dne 8. Novembra 1880, št. 15.905 (M. N. L. št. 34) v ostalem glasi: „upravitelj zavoda ali dotični upravljajoči učitelj dogovorno z učiteljem veroučiteljem na lokalne okolnosti, more dati ali jeden celi dan prosto ali jeden popoldan z juteršnjim jutrom“.

Odkar sem jaz nadučitelj v Lanišču, do zdaj se je ustanovljal dan izpovedi šolske mladine dogovorno med menoj in veroučiteljem kakor tudi se razvidi od šolskega leta 1899—1900 iz zapisnika domače konferencije dne 22. Junija 1900 podpisan od takratnega veroučitelja in sedasnega župnega upravitelja umogoč. Josipa Vrbka. Odnosna točka glasi tako-le: „Ad 6. Odložiti potrebe glede duhovnih vježb, zaključka tekočega in početka novega leta. V dogovoru s prisotnim gosp. veroučiteljem in župnim upraviteljem ustanovljajo se dnevi 10. in 11. Julija da otroci pristopijo k sv. izpovedi in to dne 10. oni iz I. razreda in dne 11. oni iz II. razreda“.

In naravno je, da se dogovorno odloči, ker takrat učitelji vodijo šolske otroke, kakor jih vodim, in nadzirajo, kakor jih nadziram jaz v cerkvi dokler se izpovedajo. Tako sem delal dne 11. Julija, tako sem delal tudi dne 25. Januara t. l. kadar je bil odločen dan sv. izpovedi v dogovoru z menoj, in tako bodem delal vedno,

\*) „Slovenec“ tega popravka ni hotel vsprejeti in ga gotovo tudi ne bo, če ga g. M. ne bo sodnim potom prisilil v to. Klerikalci so mojstri le v častikraji, vračati vzete časti pa ne razume.

Uredn.

ako bode gosp. duhovnik gledal, da doseže sporazum z menoj kakor ga jaz želim z njim, pripraven sem vsaki praznik korporativno voditi šolsko mladino na službo božjo kakor hitro mi on odloči pristojno mesto v kakšnej klopi v cerkvi.

(Konec prih.)

## Društveni vestnik.

### Kranjsko.

**Iz odborove seje „Slovenske šolske Matice“.** Odbor „Slovenske šolske Matice“ je imel dne 10. svečna t. l. v konferenčni sobi I. državne gimnazije v Ljubljani svojo sejo, katere so se udeležili: predsednik g. Henrik Schreiner in odborniki gg.: dr. Janko Bezjak, Viktor Bežek, Jakob Dimnik, Frančišek Finžgar, Frančišek Gabršek, Frančišek Hubad in Andrej Senekovič. I. Blagajnik, g. ravnatelj A. Senekovič, poroča o denarnem stanju društva. Vplačalo je 540 rednih in 7 ustanovnih članov 2340 K; stroškov je bilo 103-06 K; torej ostane v blagajnici 2236-94 K. II. Iz poročila tajnika, g. nadučitelja Fr. Gabrška, je posneti, da je razen prejšnjih oglašanih še 108 društvenikov, ki so letnino še na dolgu. Mnogo poverjenikov pa še ni vrnilo nabiralnih pol, niti naznanilo pristopivših članov. Ker se je pokazalo, da so nekatera poverjenišтва preobsežna in torej gospodje poverjeniki ne morejo vršiti svoje naloge, kakor bi bilo želeti, se sklone, da se osnujejo nova poverjenišтва za okraja, kjer bi bilo to potrebno. V ta namen se bodo naprosili sedanji poverjeniki, da nasvetujejo odboru, ali in kako bi bilo deliti njih poverjeniški okrog, in komu naj bi se poveril novi posel. Sklene se, da se izda gg. poverjenikom posebno navodilo za njih poslovanje. To navodilo obsejaj zlasti določila: 1. da naznanjajo odboru tudi premembe posameznih članov, 2. da zbirajo vplačano letnino in jo za vse člane svojega okraja skupno pošiljajo blagajniku, 3. da en iztis nabiralne pole, ki se jim dopošlje v dvojniku, obdrže zase, enega pa vrnejo odboru, 4. da svoječasno sami razdele med člane svojega poverjenišтва društvene knjige, ki jih bode odpošiljal odbor skupno za vse člane le poverjenikom, 5. da pridobivajo za društvo tudi druge rodoljube, zlasti imovitejše, potem šole, krajne in okrajne učiteljske knjižnice (glede zandjih se bode odbor še s posebno prošnjo obrnil do gg. okrajnih šolskih nadzornikov). Ukrene se, kar je treba, da dobe nekateri okraji svoje poverjenike. — III. Sklene se, da se prosijo za podporo: sl. deželni zbor Kranjski in vse večje posojilnice, oziroma tudi hranilnice in zasebniki. — IV. Da se pospeši vnemanje za društvo, se bode o važnejših sklepih odborovih sej poročalo v časnikih. — V. Za l. 1901. izda društvo dve knjigi, ki izideta proti koncu leta, in sicer: 1. „Pedagogični letopis“, najmanj 10 tiskanih pol obsežen. V njem se priobčijo poročila o posameznih predmetih, statistika slovenskih šol, teme in teze konferenčnih in društvenih referatov, pouk o prvi pomoči pri nezgodah z ilustracijami in druge razprave; zadnja publikacija se bode kot ponatis tudi posebej prodajala. 2. Knjiga za realije, 1. del: Zgodovina. Spisal profesor Josip Apih. Tudi ta knjiga bode obsegala najmanj 10 tiskanih pol. Določijo, oziroma nasvetujejo se poročevalci za latinščino in grščino, za matematiko, stenografijo, filozofijo, lepopisje in ženska ročna dela. — VI. Znaprej izda društvo: Letopis, knjige za realije 2. del; Zemljepis, didaktiko in morda še kaj drugega. G. predsednik razloži svoj načrt za didaktiko. G. Bežek meni, da bi kazalo za sedaj preložiti Tupetzovo najnovejše ukoslovje. Sklene se, da predlagajo gg. odborniki načrt g. ravnatelja Schreinerja in mu dodajo svoje opazke; potem se bode isti natisnil in razglasil. Spisovanje „Vzgojeslovja“ prevzame g. V. Bežek. G. dr. J. Bezjak se pooblasti, da stavi na prihodnjem obnem zboru primerne predloge glede na izdajo „Slovenske slovnice“ za srednje šole. Po nasvetu g. Bežka bode poskrbelo društvo za primerne Čitanke za učiteljska. — VII. „Šolska Matica“ stopi z drugimi enakimi literarnimi društvi v književno zvezo; dotična okrožnica se jim pošlje z izdanimi knjigami vred. —

VIII. Ljubljanskim odbornikom se naroči, da ukrenejo, kar je potrebno zaradi tiskanja društvenih knjig. — IX. Ker ima „Šolska Matica“ poleg izdavanja knjig tudi to nalogo, da prireja po različnih krajih javna predavanja in temeljne razgovore o teoretičnih in praktičnih pedagogičnih vprašanjih, zato se sklone, da bodo ljubljanski odborniki po možnosti skrbeli za predavanja na Kranjskem, zlasti v Ljubljani, mariborski na Štajerskem in goriški na Primorskem. V Ljubljani in okolici priredi Matica ogledovanje raznih zavodov, n. pr. gluhonemnice, tovarn in obrtnih naprav, hospitacije na učiteljski in na ljudskih šolah; v postu pa bode, ako mogoče, g. ravnatelj A. Senekovič v „Mestnem domu“ predaval o elektriki. — Prihodnja odborova seja bode o binkošti; ta čas bode predaval g. predsednik o prirodoopisu.

**Iz „Vdovskega učiteljskega društva“.** Častitim starejšim gg. članom vdovskega učiteljskega društva, ki že nad 30 let plačujejo udnino, oziroma letnino, javljamo, da vsled sklepa vplanskega občnega zbora niso več prosti plačevanja letnine. Kdor bi torej ne plačal pravočasno letnine, smatral se bode izstopivšim.

Odbor.

### Štajersko.

**Sv. Jurij ob Taboru.** Savinjsko učit. društvo zborovalo je dne 16. svečna na Vranskem. Vdeležili so se ga samo Vranšani in Št. Jurčani. Vzrok te slabe vdeležbe bil je pač najbrž mrzel zimski dan, osobito, ker se doslej tukaj ni bila navada, v zimskem času zborovati.

Po kratkem ogovoru pozdravi g. predsednik novo došlo učiteljico gdč. Šantl-Vransko kot novega uda in gospoda Jakšeta, učitelja istotam, kot gosta.

Nato se prečita zadnji zapisnik.

O „glavni skupščini Zaveze v Mariboru“ poroča g. predsednik. Z velikim zanimanjem smo sledili podanju g. nadučitelja S. Megliča-Vransko, „o strupih“, posebno o strupu človeških slin. Ob koncu navedel je še g. podavatelj tudi nekaj protisredstev, katerih naj bi se učitelj o slučajih zastrupljenja, za prvo pomoč posluževal. G. predsednik se zahvali g. podavatelju ter ga prosi, da nas isti blagovoli s slinimi podavanji še večkrat razveseliti; to vsestransko zanimivo in temeljito razpravo „O strupih“ pa, da bi priobčil v kakem časopisu.

Na dnevnem redu bilo je tudi pretresovanje pravil „Zveze spodnještajerskih slovenskih učiteljev in učiteljic“.

Savinjsko učit. društvo odobrava vsa njena pravila, priobčena v „Učit. Tovarišu“, glede udnine pa predlaga, da bi plačevalo vsako društvo od vsakega pravega uda po 40 h, kakor pri „Zavezi“ in „Lehrerbundu“.

Prihodnje zborovanje vrši se prvi četrtek po Veliki noči v Gomilskem. Nadejati se je, da se takrat vdeležijo vsi udje brez izjeme, uvažujoč veliko važnost učiteljskih zborovanj.

Marija Stupan,  
zapisnikarica.

**Učiteljsko društvo za ptujski okraj** zborovalo je 7. svečana t. l. Udeležilo se je zborovanja 19 udov. G. predsednik prav pristrčno pozdravi vse navzoče tovariše, ki so se udeležili današnjega zborovanja v kljub slabemu potu, ter s tem pokazali, da se živo zanimajo za društvene težnje. Konstatujoč sklepčnost, otvori zborovanje, naznanujoč, da je g. Peter Kavčič društvu zopet pristopil. Nadalje častita g. Ant. Brumenu, ki je izredno kmalu postal nadučitelj, obenem pa obžaluje, da izgubi naše društvo enega najdelavnejših udov. G. Brumen izreče na to najsrčnejšo zahvalo, pa tudi obžalovanje, da mora zapustiti to vrlo in marljivo društvo, v katerem je vselej našel duševno razvedrilo in podporo.

Dopis g. Jos. Brinarja, ki se zahvaljuje za nagrado, prejeto od našega društva za rokopis „Slomšek kot pedagog“, vzame se na znanje.

Glede osnutka pravil „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“ se sklone, da pritrdi naše društvo tem pravilom načeloma, toda le v slučaju, ako se „Zveza“ ustanovi samostojno brez ozira na nameravano združitev z „Zvezo nemških štaj. učiteljev“, sicer pa je skoraj gotovo, da med slednjimi ne pride do sporazumljenja. Izrekel se je tudi pomislek, bi li bilo dobro za nas, ako bi

postali člani tolikim „Zavezam“ in „Zvezam“, kajti že sedaj plačujemo doneske „Zavezi“ in „Lehrerbundu“, a v bodoče bi bilo treba prispevati še za novo „Zvezo“, kar bi bilo vendar malo preobčutno za društvene blagajnice.

Predsedništvo prevzame na to g. Kavkler in g. Fr. Sorn predava „O uspešni uporabi daril in kazni v dosego njih vzgojevalnega smotra“. V kratkem, a temeljitem in zanimivem govoru nam daje g. podavatelj migljaje, kako ima izbirati ljudsko-šolski učitelj darila in kazni, da doseže vzgojevalni smoter. Posebno poudarja najbolj energično kazni, znano pod imenom § 24, ki se je v prejšnjih stoletjih gojevala do skrajne pretiranosti, kar je dovedlo učence le do večje surovosti in podivjanosti. A vključ te negativnim vzgojevalnim uspehom, ki so posledica te kazni, jo nekateri še sedaj prav pridno negujejo in zagovarjajo. Menda najvažnejše sredstvo, da se zabranijo kazni, je učiteljeva osebnost, ki ima dajati vselej in povsod dober vzgled. Jedernatemu poročilu dodajo še nekateri tovariši zanimive opazke v zadevi uspehov naše šolske in domače vzgoje. Gosp. predsednik se za predavanje zahvali v imenu društva g. poročevalcu, ki je znan kot strokovnjak na polju vzgojeslovja.

Za prihodnje zborovanje, ki se vrši dne 7. sušca t. l., obljubi eden navzočih, da bode predaval o čebeloreji.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje 24. t. m. ob 10. uri dopoldne pri Sv. Križu tik Slatine. Vzpored: Zapisnik. Dopisi. Razprava tov. Kurbusa o čebelarstvu. Iz vprašalne skrinjice. Slučajnosti. K obilnej udeležbi vljudno vabi

odbor.

## Vestnik.

**Učiteljski konvikt v Ljubljani:** Kmetška posojilnica na Vrhniki pripisala na knj. št. 4195 20 K; g. Viljma Josin, c. kr. vadniška učiteljica v Ljubljani, 2 K; g. Maks Josin, učitelj v Ljubljani, 2 K.

**Razpis častnih nagrad.** Podpisano vodstvo „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ razpisuje dve častni nagradi po 100 in 60 K za dva najboljša mladinska spisa, obsegajoča najmanj po 3 tiskovne pole.

Spisa morata biti izvirna in primerna otroškemu duhu. Rokopisi naj se pošljejo predsedništvu „Zaveze“ do dne 1. rožnika t. l.

Pisatelji naj se ne podpisujejo na svoj rokopis, temveč naj priložijo svoja imena v zaprtem ovitku, na katerem bodi zabeležen naslov dotičnega spisa.

Spise bodo ocenjevali posebni ocenjevalci. Ocenjena spisa bodeta last Zaveze in izideta kot III. in IV. zvezek „Mladinske knjižnice“.

V Ljubljani, dne 7. sušca 1901.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tajnik:

Drag. Česnik.

Predsednik:

L. Jelenc.

**Iz deželnega šolskega sveta kranjskega.** Nadučitelj v Zagorju ob Savi je imenovan gosp. Ludovik Stiasny, doslej učitelj v Radovljici. Gosp. Ivan Kiferle v Podbrezju je imenovan nadučitelj v Cerkljah v Krškem okraju. Kompetenčnim potom je premeščen nadučitelj g. Šimon Punčah iz Tomišlja v Šmarje. Za stalne učitelje in voditelje na svojih dosedanjih mestih so imenovani gg. August Jenko v Nevljah, Stanislav Legat pri Sv. Gregorju in Fran Ciuha v Mavčicah. Za stalne učitelje oziroma učiteljice so imenovani gosp. Gabrijela Cidrih v Ljubljani, gosp. Gizela Tavčar v Št. Jerneju, g. Ivan Demšar v Črnomlju, gosp. Marija Kratnar v Vodica, gosp. Angela Žandek v Dragaču. Premeščene so gosp. Gabrijela Tschurn iz Kočevja v Ljubljano, gosp. Karolina Klemenčič iz Ško-

cijana v Mirnopeč, g. Henrik Paternoster iz Radomelj v Šmartno pri Kranju in gosp. Marija Praprotnik iz Zg. Krke v Veliko dolino. Na lastno prošnjo sta bila umirovljena gg. Karl Dermelj, nadučitelj v Cerknici, in g. Fr. Muhič, učitelj v Št. Jerneju. V tej seji je dež. šolski svet tudi sklenil razširiti enorazrednico na Dvoru pri Žužemberku v dvorazrednico.

**Učiteljske premembe na Štajerskem.** Stalno sta nameščena prov. učitelj gosp. Martin Slopšek pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu in prov. učitelj gosp. Anton Kuhar v Trbovljah. — G. Jos. Hribar, učitelj v Ribnici na Kranjskem, je imenovan učiteljem v Trbovljah-Vodah.

**Pobožne želje.** Ljubljanski knezoškof piše v svojem zadnjem pastirskem listu: „Ponavljja se posebno pogostokrat zahteva, da šola ne sme biti odvisna od duhovniške oblasti, hvalijo se sedanje šolske postave prav zato, ker sedaj duhovnik v šoli samo eno ali dve uri na teden veronauk poučuje in vodi razne pobožnosti, drugega pa nima nič opraviti. In vendar bi morali vi, ki otroke v šole pošiljate, biti prepričani, da se ne bodo otroci nič krivega naučili. To je pa le mogoče, ako cerkev po svojih duhovnikih more paziti, kaj se po šolah uči, kakošne so šolske knjige, kako se vzgaja, kako učitelji živé. Gornja zahteva je popolno napačna in zoper cerkvene pravice in od cerkve že davno obsojena“. — Komentar bo napisal že naš Rešetar.

**Iz adresne debate gospodske zbornice.** Zanimiv moment te adresne debate je bil predarlskega dež. glavarja Rhomberga surovi, uprav pobalinski napad na novo šolo in preklaverni odgovor „liberalnega“ naučnega ministra na ta napad. Med starimi gospodi v perski zbornici je sicer malo cerkvenih luči, a vendar se odlikujejo vsi po neki noblesi v mišljenju in govorjenju. Rhomberg je izjema. Pokazal je, da je izgrešil svoj poklic, da bi bil moral postati kak hribovski kaplan. Sramotil je novo šolo in učiteljstvo na nezaslišan način in točno po kaplanski metodi metal krog sebe taka natolcevanja in obrekovanja, da se morajo osakomur studiti. Kaj drugega od tega zarobljenega klerikalnega kričača tudi ni bilo pričakovati, obžalovati pa je, da naučni minister ni našel energičnejših akcentov v obrambo nove šole pred pavšalnimi sumničenji. Ministrov govor kaže, da moramo klerikalnim naklepom zoper šolstvo posvečevati podvojeno pozornost, ker se kaže, da je prišla učna uprava skoro popolnoma pod klerikalni upliv.

## Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Na dvorazredni ljudski šoli v Tomišlju je oddati mesto nadučitelja s postavnimi prejemki.

Prošnje je poslati predpisanim potom tukajšnjemu uradu do 30. sušca 1901.

C. kr. okr. šolski svet v Ljubljani, dne 2. sušca 1901.

Naznanjam da je

## III. zvezek Šolskih pesmi

nabral in izdal Gabr. Majcen

izšel v drugi izdaji.

Cena mu je 80 h (brez poštne). Dobita se še tudi prva dva zvezka.

V Mariboru, dne 1. sušca 1901.

Viljem Blanke, knjigarna.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francisek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Pance. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska Miličeva tiskarnica v Ljubljani.